

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 343.77.043

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/04>

Дмитришин В.С.

Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини»
Державного управління справами

РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ, СТВОРЕНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Було досліджено особливості правовідносини, що виникають між суб'єктами майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені з використанням технології штучного інтелекту у процесі набуття та розпорядження (передання, відчуження, ліцензування) таких прав. Встановлено, що штучний інтелект у сучасному суспільстві виник та розвивається, як певний правовий феномен, новий виклик для правової системи, нове явище, що своїм розвитком здійснює мультиплікаційний вплив на інші сфери суспільного буття, новий об'єкт правового регулювання. Відзначено, що ШІ наразі є одним з найсуттєвіших викликів для класичної системи права та правовідносин, суб'єктами яких завжди були люди, потребує оперативного опрацювання і реагування шляхом внесення змін до законодавства. Визначено, що способи розпорядження правами на об'єкт, створений з використанням ШІ будуть визначатись в залежності від авторського внесу фізичної особи – автора у його створення і можуть варіюватись від повної належності прав на такий об'єкт людині, до визнання такого об'єкту «комерційною таємницею» і захисту та розпорядження правами, як на комерційну таємницю, або визнання права на такий об'єкт правами особливого роду (sui generis) та розпорядження ними, відповідно до норм, що регулюють такі правовідносини. В процесі дослідження також були виявлені певні дискусійні моменти, які потребують подальшого опрацювання та покращення правового регулювання. Зокрема, потребують визначення критерії авторського внеску людини-автора, у створення твору, щоб його (вір) можна було вважати об'єктом авторського права. Також потребують законодавчого врегулювання способи взаємодії винахідника та програми ШІ, які будуть впливати на можливість визнання інтелектуального здобутку винаходом та надання йому правової охорони.

Ключові слова: розпорядження правами інтелектуальної власності, штучний інтелект, права особливого роду (sui generis), договір про передання (відчуження) права, ліцензійний договір.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій, одним з наріжних каменів яких наразі виступають технології, які узагальнено мають назву «штучний інтелект» (ШІ), потребують не просто удосконалення, а нового переосмислення та корінної трансформації правового регулювання у сфері інтелектуальної власності. Науковці допоки не можуть дійти спільної думки про суб'єкта прав на такі об'єкти, про належність їх різним особам, які причетні

до їх створення, про можливість надання їм відповідного правового статусу та про їх подальше введення у господарський обіг. Одним з край важливих аспектів правовідносин, об'єктом яких є майнові авторські та патентні права, є саме можливість отримання економічного зиску від розпорядження таким правами, тобто можливість їх ліцензування, передання, відчуження, тощо. Саме проблемі набуття та розпорядження правами на об'єкти інтелектуальної власності, створені

з використанням технологій штучного інтелекту і присвячена ця робота.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження у сфері штучного інтелекту є досить новим та недостатньо опрацьованим з наукової точки зору питанням. Можна відзначити дослідження таких іноземних фахівців, як: Петер Асаро (Peter M. Asaro), Джеймс Баррат (James Barrat), Ніклас Бостром (Niklas Boström), Вернор Віндже (Vernor Steffen Vinge), Олександрю Грібенсія (Alexandru Gribincea), Джорж Дайсон (George Dyson), Ріан Кало (Ryan Calo), Кельвін Келлі (Kevin Kelly), Герберт Праккен (Prakken Herbert), Алан Тюрінг (Alan Turing), Ерік Хорвітц (Eric Horvitz) та інші науковці. До вітчизняних вчених які активно опрацьовувати тематику штучного інтелекту варто віднести Г.О. Андрощука, О. Андрієнко, В.М. Брижко, О.М. Вінника, А.О. Кодинця, М.О. Стефанчука, Є.А. Тимошенко, В.М. Фурашева, Є.О. Харитонова, О.І. Харитонову, А.І. Шевченко, А. Юшину та інших. Проте, питання розпоряджання правами на об'єкти інтелектуальної власності, створені з використанням технологій штучного інтелекту досі досліджені, опрацьовані та розглянуті науковцями не були.

Метою статті є дослідження правовідносин, що виникають між суб'єктами майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, створені з використанням технологій штучного інтелекту, у процесі набуття та розпоряджання (передання, відчуження, ліцензування) таких прав, а також внесення пропозицій щодо розвитку законодавства у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Штучний інтелект у сучасному суспільстві виник та розвивається, як певний правовий феномен, новий виклик для правової системи, нове явище, що своїм розвитком здійснює мультиплікаційний вплив на інші сфери суспільного буття. Створений сам, як продукт інтелектуальної діяльності людини, ШІ зараз набув можливостей генерувати твори науки, літератури та мистецтва. Враховуючи це, надзвичайно гостро постають питання визнання авторства на такі твори, розробки, новації, які за своїм змістом мають ознаки об'єктів права інтелектуальної власності, належності таких прав, проблематика їх набуття (реєстрації) та розпоряджання цими правами.

Штучний інтелект (Artificial Intelligence) – за визначенням ВОІВ, це галузь інформатики, метою якої є створення машин і систем, які здатні до виконання задач, для яких необхідна виключна присутність людського розуму (творчі та креа-

тивні, які неможливо, або вкрай складно алгоритмізувати), при обмеженій присутності людини або й без такої. Наразі для ШІ використовують більш «вузьке» тлумачення, яке трактує його як програму (або сукупність програм) для вирішення певних індивідуальних задач, основними складовими частинами якої є машинне та глибинне навчання. У широкому значенні кінцевий продукт технології ШІ – це система, яка здатна не імітувати, а «думати» самостійно, виходячи з програмування на автономні дії (його також називають «сильний ШІ») [1]. Водночас Європейська Комісія визначає ШІ як системи, які демонструють розумну поведінку завдяки аналізу їхнього оточуючого середовища та вжиття дій – з певним рівнем автономності – для досягнення визначених цілей [2].

Феномен ШІ, який наразі є, мабуть, найсуттєвішим викликом для класичної системи права та правовідносин, суб'єктами яких завжди були люди, потребує оперативного опрацювання та реагування методами правового регулювання. Загалом важко не погодитись з думкою фахівців, які вважають, що сучасне міжнародне законодавство виявилось кардинально не готовим до викликів сучасних інформаційних технологій, позаяк не містять конкретного визначення власника прав на продукт штучного інтелекту. Відповідно, немає конкретного розуміння, кому належить авторське право на твір, створений штучним інтелектом – людині, яка написала програмне забезпечення, самому штучному інтелекту або власнику комп'ютера, на якому було таке програмне забезпечення встановлено [3].

Таку думку поділяє і Х.Праккен. Він зазначає, що розвиток штучного інтелекту змінює програмне забезпечення та системи – вони тепер здатні виконувати творчі завдання та створювати продукти, які зазвичай, відповідно до законодавства, є об'єктами інтелектуальної власності, як і унікальні твори, створені людиною. Автор зазначає, що робототехніка взагалі та штучний інтелект, зокрема, бурхливо розвивається і постійно трансформує потреби у правовому регулюванні. Результатом цього є той факт, що у рамках міжнародно-правових систем не вдається своєчасно модернізувати правові аспекти нових технологій, що вимагає повної трансформації законодавства цієї сфери суспільної діяльності [4].

Ця сфера діяльності характерна ще й тим, що в ній взаємодіють, перетинаються, та часто конфліктують інтереси не лише авторів (твор-

ців) інтелектуального продукту, але і інвесторів, які вкладають кошти у розвиток технологій. На захист індустрії продукції, створеній з допомогою ШІ висловлюється С. Саіз. Він зазначає, що якщо твори, створені за допомогою використання штучного інтелекту не охоплюються авторським правом і законодавством про права інтелектуальної власності, то за такої ситуації програмісти, які створюють зазначені програмні продукти, не матимуть можливість отримати фінансову вигоду від своїх розробок, створених з використанням штучного інтелекту. Враховуючи це, розробники не матимуть достатньої мотивації для створення та вдосконалення технологій штучного інтелекту, що негативно позначиться не лише на розвитку зазначеного напрямку науки та техніки, а й на усьому рівні технологічного розвитку суспільства. Це може служити каталізатором уповільнення або припинення розвитку та модернізації програмного забезпечення ШІ [5].

Враховуючи такий дуалізм інтересів, деякі фахівці розглядають декілька альтернативних варіантів розвитку сучасного права інтелектуальної власності. Так, на їх думку, найбільш реальним шляхом вирішення питання щодо належності прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені програмним забезпеченням штучного інтелекту є передача прав на результати своєї діяльності розробникам такого програмного забезпечення. Другим варіантом є передача всіх результатів діяльності у суспільне надбання. З економічної точки зору, другий варіант позбавляє мотивації до створення нових розробок і програмістів, які створюють таке програмне забезпечення, і інвесторів, які зацікавлені у окупності капіталовкладень у ці проекти [6].

Відомий науковець К. Христов вважає, що прийняття концепції про визнання штучного інтелекту у якості автора об'єкта інтелектуальної власності призведе до руйнації всієї правової системи, оскільки правових запитань буде більше, ніж відповідей [7]. І з цим його твердженням важко не погодитись. Інший підхід до забезпечення охороноздатності прав на штучний інтелект продукції висловив Я. Іхалайнен. Він схиляється до думки про необхідність захисту прав на об'єкти, створені за допомогою технології штучного інтелекту, окремими правовими засобами, як окремих об'єктів права. На його думку, при наявності чіткої і зрозумілої диференціації понять між внеском особи та програми у створення конкретного творчого

продукту, права інтелектуальної власності на такий продукт будуть захищені, але не будуть розглядатися з точки зору авторства [8]. Власне, мова йде про надання охорони засобами захисту в якості прав особливого роду (*sui generis*).

Така пропозиція є досить цікавою, проте навряд чи можливою для практичної реалізації. Питання достатності рівня творчого внеску до створення твору, щоб цей внесок міг вважатись вирішальним, є настільки суб'єктивним та неможливим для формалізації і вимірювання, що багаторічні наукові дискусії з цього питання досі не дали будь-якого відчутного результату.

Як зазначає О. Андрієнко, можна застосовувати підхід, що все, створюване ШІ або з його використанням, належить власникові ШІ, як це передбачено ч. 2 ст. 189 Цивільного кодексу України «Продукція, плоди та доходи». Однак ця норма уточнює «якщо інше не встановлено договором або законом». Водночас науковцями нині пропонуються різні підходи, починаючи від суб'єктивних (хто може бути творцем і носієм вольового компоненту, що ініціює створення об'єкту ІВ, концепція «Sweat of the brow») до суто правових (визнання інформацією з відкритим доступом, суспільним надбанням; ліцензії Creative Commons, критерії охороноздатності, обмеження монопольних прав суб'єкта права ІВ у просторі та часі) [9].

Основні сучасні тенденції розвитку права промислової власності в царині ШІ сформулювала Міжнародна асоціація з охорони інтелектуальної власності (AIPPI) яка налічує близько 9000 членів по всьому світу з більш ніж 125 країн. Ця асоціація у 2020 році прийняла резолюцію, згідно якої, незалежно від того, чи був використаний ШІ при розробці винаходу, фізичну особу слід вважати винахідником (співавтором), якщо вона внесла інтелектуальний внесок у винахідницьку концепцію. Також зазначається, що винахідниками можна вважати фізичну особу, яка:

- використовує алгоритм ШІ для проектування певної продукції (процесу), коли отриманий винахід відноситься до типу продукту (процесу), призначеного фізичною особою;

- розробляє алгоритм ШІ, що використовується для створення винаходу, залежно від рівня внеску цієї особи у винахід. Якщо фізична особа розробила алгоритм ШІ для вирішення наперед визначеної проблеми, яка ефективно вирішується винаходом, така фізична особа повинна розглядатися як винахідник винаходу. Якщо алгоритм ШІ являв собою загальний алгоритм ШІ, розроблений без урахування конкретної проблеми,

фізичну особу, яка розробила алгоритм ШІ, не слід вважати винахідником;

– вибирає дані або джерело даних для навчання алгоритму ШІ, створеного за допомогою цього алгоритму ШІ, якщо дані або джерело даних вибрано з метою вирішення заздалегідь поставленої проблеми, яка ефективно вирішується винаходом;

– вибирає або генерує дані, або обирає джерело даних для введення в навчений алгоритм ШІ, для винаходу, створеного за допомогою цього алгоритму ШІ, якщо дані або джерело даних генеруються або обрані з метою вирішення наперед визначеної проблеми і винахід ефективно вирішує проблему;

– визнає, що результат алгоритму ШІ є винаходом, слід вважати винахідником або співавтором такого винаходу [10].

Тобто зазначені підходи окреслюють напрямки нормотворчості щодо права промислової власності, які, на думку спільноти, доцільно імплементувати у законодавство. Розпорядження правами на винаходи, створені з використанням ШІ в даному випадку буде здійснюватись у звичайному порядку, цивільно-правовими засобами, як і у загальному випадку, коли винахідником є фізична особа, власником прав – фізична(ні) або юридична(ні) особа(и).

Право на об'єкти промислової власності виникає з факту їх державної реєстрації. Наразі, враховуючи позиції переважної більшості патентних відомств, міжнародних об'єднань у сфері промислової власності, практику судових рішень, об'єкти промислової власності, в заявках на які у якості автора зазначаються ті чи інші системи штучного інтелекту, не підлягають реєстрації, як об'єкти інтелектуальної власності. У такому випадку права інтелектуальної власності не виникають і відсутній предмет для цивільно-правових угод з розпорядження правами.

Проте, фізично такі об'єкти – існують і вони мають комерційні перспективи для впровадження, введення в господарський обіг та ринкового застосування. У такому випадку, на нашу думку, особи, які законно контролюють об'єкт, створений ШІ можуть надати йому форму такого об'єкта права інтелектуальної власності, як «комерційна таємниця». За визначенням статті 505 Цивільного Кодексу України, «комерційна таємниця» – це інформація. Будь яких вимог щодо наявності «людського» авторства для такої інформації законодавством не передбачено. Майновими правами на комерційну

таємницю є право на її використання, виключне право дозволяти використання і виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці. Для розпорядження правами на комерційну таємницю, як і для усіх інших прав інтелектуальної власності, можуть застосовуватись норми, передбачені ст.ст. 1107–1113 ЦК України.

Стосовно авторського права, то у більшості країн світу автором творів вважається виключно людина, та визнається, що штучний інтелект не може створювати об'єкти авторського права та бути автором, оскільки в даному випадку не дотримується вимога про наявність критерію оригінальності твору. Саме «оригінальність» характеризує твір як результат персональної інтелектуальної творчої діяльності автора та відображає творчі рішення, втілені автором під час створення твору. Тому в більшості країн світу зазвичай відмовляють у наданні авторсько-правової охорони об'єктам, згенерованим ШІ.

Так у США дотримуються концепції про неможливість надання правової охорони авторським правам об'єктам, які згенеровані «не людьми». Існують випадки, коли охорона засобами авторського права може бути надана твору, створеному не повністю, але за участю людини, якщо буде доведено суттєвий внесок автора (людини) в створення відповідного об'єкту. В країнах Європейського Співтовариства положення законодавства, щодо правового захисту об'єктів авторського права вимагають дотримання критеріїв оригінальності та участі людини як автора, вираження та втілення його творчого задуму. Диференціюються окремо об'єкти, створені ШІ, та об'єкти, створені людиною з використанням ШІ. В другому випадку має бути забезпечена суттєва участь людини, що дозволяє в разі дотримання інших вимог до твору, надати йому захист засобами авторського права.

У п. 3 статті 9 Закону Великої Британії «Про авторське право, дизайн і патенти» зазначено, що «стосовно літературного, драматичного, музичного або художнього твору, згенерованого комп'ютерною системою, автором буде вважатися особа, за допомогою якої вживаються заходи, необхідні для створення твору». «Автором» твору, створеного комп'ютерною програмою, визнається особа, яка вжила заходів, необхідних для створення твору, в тому числі шляхом залучення ШІ до створення твору [11].

Вітчизнана правова система також не передбачає можливості сприйняття у якості автора

твору ШІ та не надає охорони засобами авторського права об'єктам, згенерованим ШІ. Як і загалом в континентальній системі права, в Україні обов'язковою умовою виникнення авторсько-правових відносин є відповідність твору критерію його оригінальності, який нерозривно пов'язаний з фізичною особою (автором) та реалізацією його творчого задуму.

Водночас, на думку А. Юшиної, такі неоригінальні об'єкти, згенеровані ШІ, підпадають під охорону правом особливого роду (*sui generis*), а суб'єкти права особливого роду мають право ліцензувати, передавати такі об'єкти та здійснювати захист цього права в тому числі в судовому порядку. Авторка зазначає, що таке право належить власнику або ліцензіату (правомірному користувачу) відповідного програмного забезпечення, яке уможливило таке генерування [12].

Розвиваючи цю думку можна зазначити, що в Україні 1 січня 2023 року набув чинності у новій редакції Закон України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон), який регулює відносини щодо набуття, здійснення та захисту особистих немайнових та майнових авторських та/або суміжних прав, а також щодо прав особливого роду (*sui generis*), пов'язаних зі сферою авторського права та/або суміжних прав. Положення Закону спрямовані, в тому числі, і на охорону та захист особистих немайнових прав і майнових прав суб'єктів права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою.

Стаття 8 Закону каже, що правом особливого роду (*sui generis*) охороняються неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (програмами) – об'єкти, які відрізняються від існуючих подібних об'єктів та утворені у результаті функціонування комп'ютерної програми без посередньої участі фізичної особи в утворенні цих об'єктів (стаття 33 Закону). Це право є майновим, виникає внаслідок факту генерування цього об'єкта і починає діяти (є чинним) з моменту його генерування. Особисті немайнові права в такому випадку не виникають.

Суб'єктом прав *sui generis* на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, є особи, яким належать майнові права або які мають ліцензійні повноваження на таку комп'ютерну програму, якою були згенеровані такі об'єкти. Тобто, суб'єктами права особливого роду (*sui generis*) є особа, якій належать майнові права (або яка іншим чином законно набула право на використання) на комп'ютерну

програму, якою були згенеровані такі об'єкти. Такими суб'єктами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи.

Обсяг майнових прав суб'єкта права особливого роду (*sui generis*) на неоригінальний об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, відповідає загальному обсягу майнових авторських прав, тобто, суб'єкт такого права має право використовувати цей неоригінальний твір будь-яким способом (способами), а також має виключне право дозволяти або забороняти використання цього твору іншими особами. Також такий суб'єкт, протягом строку дії права особливого роду (*sui generis*), має виключне право на передачу (відчуження) цього права та має право надавати іншим особам дозвіл на використання цього об'єкта будь-якими способами на підставі ліцензійного договору

Так, суб'єкт права особливого роду (*sui generis*) протягом строку дії цього права має виключне право надавати іншим особам дозвіл на використання цього об'єкта будь-якими способами на підставі ліцензійного договору. За цим договором ліцензіар надає ліцензіату дозвіл на використання такого об'єкта визначеним способом (способами) протягом певного строку на певній території, а ліцензіат зобов'язується вносити плату за використання об'єкта. Така ліцензія, згідно загальних правил, встановлених Цивільним Кодексом України, може бути виключною, невиключною або односторонньою.

Право *sui generis* на об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, може бути передане (відчужене) на користь іншої особи. Таке відчуження може мати місце у повному складі на території всіх держав світу або частково на окремі способи використання на території окремих держав світу, або на всі способи використання на території окремих держав світу.

На підставі аналізу розглянутих судами справ, пов'язаних з проблемою правосуб'єктності ШІ, і вивчення законотворчої діяльності з цього питання, дослідниками вказується, що для вирішення проблеми визначення прав ІВ на створений ним твір, можливі такі диференційовані за категоричністю підходів варіанти: 1. Зовсім не наділяти ШІ правами автора і не визнавати створений твір об'єктом інтелектуальної власності. 2. Повністю визнати за ШІ права автора. 3. Розподілити авторські права між ШІ та фізичною особою, яка брала участь у діяльності ШІ. 4. Наділити авторськими (патентними) правами фізичну особу, яка створювала ШІ або застосовувала його

для створення творів (винаходів). 5. Створити неіснуючого автора і наділити його правами на створений твір [13].

Аналізуючи різні думки фахівців, можна виокремити такі основні підходи до визначення авторства творів, створених штучним інтелектом:

1) автором твору вважається розробник програми чи коду штучного інтелекту;

2) автором твору визнається особа, яка застосовує програму штучного інтелекту для створення твору;

3) автором твору є безпосередньо штучний інтелект (так звана «концепція електронної особи»).

Недоліком перших двох позицій є невідповідність їх змісту та процесу створення творів основному критерію визнання авторства, у сенсі права інтелектуальної власності, а саме – творчому характеру діяльності людини, наявності «творчого внеску». У першому випадку – творчість присутня у процесі створення самої комп'ютерної програми (коду) (і в цьому випадку авторство жодним чином не заперечується), проте відносно до створення «похідного» твору, об'єкту, згенерованого вже ШІ – критерій творчості відсутній. У другому випадку питання є більш дискусійним. Хоча, з одного боку, твір, який генерує програма, не містить впливу розробника, позаяк виконує певний алгоритм дій, проте, постановку завдання на створення твору все ж здійснює людина. І якість кінцевого результату роботи ШІ може детермінуватись саме параметрами, якістю, глибиною, авторським задумом саме такої особи.

Щодо третьої концепції, то на думку є Тимошенко, для того щоб штучний інтелект мав змогу користуватись своїми правами та обов'язками, він повинен мати суб'єктність, якийсь статус чи правовий режим. Тобто, головне питання полягає не у визнанні авторства за штучним інтелектом, а у законодавчому визначенні особи, якій будуть належати майнові права на об'єкт, створений програмою [14].

У випадку прийняття перших двох концепцій, первісним власником прав та носієм права первісного розпорядження майновими правами буде фізична особа, яка є або розробником ШІ, або використовувала ШІ для створення твору. Якщо ж автором твору буде визнаватись безпосередньо ШІ, то ситуація суттєво ускладнюється. Як відомо, авторське право виникає з факту створення об'єкту. І його (об'єкту) фізичне існування вже, апіорі, вимагає і має на увазі

існування автора. Принаймі, в діючих сьогодні авторсько-правових системах. У разі відсутності автора, об'єкт, який має усі ознаки об'єкту авторського права (вид, зміст, втілення у матеріальній формі) законодавчо не може бути визнаний саме об'єктом авторського права. Відповідно, розпорядження ним можливе за правилами розпорядження правами на матеріальний об'єкт, на річ. Проте, специфіка таких об'єктів (можливість легкого їх копіювання, передання електронними каналами зв'язку, можливість їх фізичного існування у необмеженій кількості примірників, екстериторіальний характер розповсюдження, тощо) робить проблематичною застосування до них норм речового права. І ми знову повертаємося до того, що або фізична особа має визнаватись автором твору і мати можливість розпоряджатись правами на нього, або має створюватись окрема система охорони і розпорядження прав, створених засобами ШІ, як прав особливого роду (*sui generis*).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Стрімкий розвиток інформаційних технологій виявив кардинальну неготовність класичного міжнародного права до викликів сучасних інформаційних технологій. Особливо яскраво ця ситуація проявилась у регулюванні питань штучного інтелекту. Одним з найкардинальніших викликів цієї ситуації є визначення належності прав на об'єкти інтелектуальної діяльності, створені штучним інтелектом, який тепер здатен виконувати творчі завдання та створювати продукти, які зазвичай, відповідно до законодавства, є об'єктами інтелектуальної власності. Регулювання цієї проблематики вимагає збалансування інтересів авторів (творців) інтелектуального продукту та інвесторів, які вкладають кошти у розвиток технологій. Відповідно від вирішення цього завдання буде вирішуватись і питання про способи та форми процесу розпорядження такими правами. У випадку визнання власником прав фізичної особи, яка здійснила винахід або створила твір з використанням технології ШІ, розпорядження правами буде здійснюватись цією особою цивільно-правовими, договірними способами. Якщо відсутнє авторство фізичної особи на об'єкт, що за своїм змістом може мати ознаки об'єкту права промислової власності, особи, які законно контролюють об'єкт, створений ШІ можуть надати йому форму такого об'єкта права інтелектуальної влас-

ності, як «комерційна таємниця». За своїм визначенням, «комерційна таємниця» – це інформація, а будь яких вимог щодо наявності «людського» авторства для такої інформації законодавством не передбачено. Окрім того, неоригінальні об'єкти, згенеровані ШІ, згідно вітчизняного законодавства підпадають під охорону правом особливого роду (*sui generis*), є майновим правом, яке виникає внаслідок факту генерування цього об'єкта і починає

діяти (є чинним) з моменту його генерування. Суб'єктом прав *sui generis* на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою, є особи, яким належать майнові права або які мають ліцензійні повноваження на комп'ютерну програму, якою були згенеровані такі об'єкти. Право *sui generis* на об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою, може бути передане (відчужене) або ліцензоване на користь іншої особи.

Список літератури:

1. Андрощук Г.О. Штучний інтелект і інтелектуальна власність: проблеми регулювання. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2\(14\)-58-78](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-2(14)-58-78)
2. Independent High-Level Expert Group On Artificial Intelligence Set Up By The European Commission. A Definition Of AI: Main Capabilities And Disciplines. URL: https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=56341 (дата звернення 05.07.23).
3. Gribincea A. Intellectual property rights to an artificial intelligence product. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, Vol. 27, No. 4, 2020. P. 235.
4. Prakken H. On how AI & law can help autonomous systems obey the law: a position paper. 2016. URL: <https://cutt.ly/XdbQdpK>
5. Saiz S. Why does no country have a law on artificial intelligence? 2018. URL: <http://www.expansion.com/juridico/actualidad/tendencias/2018/04/17/5ad63255ca4741fc228b457d.html>
6. Moriggi A. The role of intellectual property in the intelligence explosion. 2017. URL: http://www.4ipcouncil.com/application/files/9615/1638/1031/The_Role_of_Intellectual_Property_in_the_Intelligence_Explosion
7. Hristov K. Artificial intelligence and the copyright dilemma. *Journal of the Franklin Pierce Center for Intellectual Property*, 2017, 57(3), 431–454.
8. Ihalainen J. Computer creativity: artificial intelligence and copyright. *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 2018, 13(9), 724–728.
9. Андрієнко О. Діти Пігмаліона і Галатеї: правовий режим об'єктів інтелектуальної власності, створених з використанням штучного інтелекту. URL: <http://aphd.ua/publication-807/> (дата звернення 21.08.2023)
10. Summary Report by Jonathan P. OSHA, Reporter General Anne Marie VERSCHUUR and Ari LAAK-KONEN, Deputy Reporters General Guillaume HENRY, Ralph NACK and Lena SHEN Assistants to the Reporter General 2020 – Study Question – Patents Inventorship of inventions made using Artificial Intelligence. URL: <https://aippi.soutron.net/Portal/DownloadImageFile.ashx?objectId=8479> (дата звернення 20.08.2023).
11. Про авторське право, дизайн і патенти : Закон Великої Британії від 1988 року. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents> (дата звернення: 11.09.2023).
12. Юшина А. Штучний інтелект: кому належать авторські й майнові права. URL: <https://mind.ua/openmind/20255019-shtuchnij-intelekt-komu-nalezhat-avtorski-j-majnovi-prava>
13. Андрощук Г.О. Машина винахідник: що вирішило ЄПВ. *Інтелектуальна власність в Україні*. 2020. № 2. С. 58–59.
14. Тимошенко Є.А. Штучний інтелект як суб'єкт права інтелектуальної власності. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 328–332.

Dmytryshyn V.S. DISPOSITION OF PROPERTY RIGHTS OF INTELLECTUAL PROPERTY ON OBJECTS CREATED WITH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

The peculiarities of the legal relationship arising between subjects of property rights to intellectual property objects created using artificial intelligence technology in the process of acquisition and disposal (transfer, alienation, licensing) of such rights were investigated. It has been established that artificial intelligence in modern society arose and is developing as a certain legal phenomenon, a new challenge for the legal system, a new phenomenon that, with its development, has a multiplier effect on other spheres of social life, a new object of legal regulation. It was noted that AI is currently one of the most significant challenges for the classical system of law and legal relations, the subjects of which have always been people, and requires prompt processing and response by introducing changes to legislation. It was determined that the methods of disposing of the rights to an object created with the use of AI will be determined depending

on the author's contribution of a natural person – the author to its creation and may vary from the full ownership of the rights to such an object to a person, to the recognition of such an object. commercial secret” and the protection and disposal of rights as a commercial secret, or the recognition of the right to such an object by rights of a special kind (sui generis) and their disposal, in accordance with the norms regulating such legal relations. In the process of research, certain debatable points were also identified, which require further elaboration and improvement of legal regulation. In particular, the criteria for the author's contribution to the creation of a work need to be defined so that it (the work) can be considered an object of copyright. Methods of interaction between the inventor and AI programs, which will affect the possibility of recognizing intellectual property as an invention and providing it with legal protection, also require legislative regulation.

Key words: *management of intellectual property rights, artificial intelligence, sui generis rights, agreement on the transfer (alienation) of the right, license agreement.*